Mottagare
Klimat- och näringslivsdepartementet
Regeringskansliet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
KN2026/01343

Datum
2026-10-06

Diarienummer
RS261051

Yttrande remiss Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner

Region Halland tackar för möjligheten att lämna synpunkter på delbetänkandet *Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner (SOU 2026:32).*

Region Halland lämnar följande synpunkter på delbetänkandets förslag och bedömningar.

Övergripande synpunkter

Region Halland delar utredningens bedömning att större företagsetableringar och företagsexpansioner kan innebära betydande utmaningar för berörda kommuner. Stora etableringar kan kräva omfattande investeringar och förstärkt kapacitet inom bland annat samhällsplanering, infrastruktur, kompetensförsörjning och offentlig service, samtidigt som det kan finnas osäkerheter kring etableringens genomförande och framtida befolkningsutveckling.

Region Halland ser positivt på utredningens ambition att stärka kommunernas förutsättningar att ta emot större företagsetableringar och företagsexpansioner och välkomnar ett ökat statligt engagemang. Särskilt positivt är förslagen om en permanent statlig rådgivningsfunktion och ett riktat statsbidrag som kan bidra till att stärka kommunernas kapacitet.

Samtidigt får större etableringar ofta konsekvenser som sträcker sig över kommungränser och påverkar bland annat arbetsmarknad, kompetensförsörjning, bostadsförsörjning, transportinfrastruktur, kollektivtrafik samt mark- och vattenanvändning. Region Halland anser därför att förslagen i större utsträckning behöver utgå från ett regionalt och funktionellt perspektiv.

Regionerna beskrivs i betänkandet, men deras roll är inte tydligt definierad i de förslag som lämnas. Regionerna har det regionala utvecklingsansvaret och ansvaret för samordningen av utvecklingen i regionen vilket är förutsättningsskapande för att uppnå remissens ambition. Utöver det är Region Halland länsplaneupprättare och regionala kollektivtrafikmyndigheter. Region Halland är dessutom, tillsammans med Region Skåne

och Region Stockholm, regionplaneorgan enligt plan- och bygglagen. Regionerna har därmed uppdrag och kunskap som är relevanta för flera av de frågor som aktualiseras vid större etableringar. Region Halland anser därför att regionernas roll bör tydliggöras i det fortsatta arbetet, särskilt i frågor där en etablering får konsekvenser för flera kommuner eller för funktionella samband inom exempelvis arbetsmarknad, kompetensförsörjning, bostadsförsörjning och transportsystem.

En annan viktig fråga är finansieringen av de åtgärder och följdinvesteringar som kan aktualiseras av större etableringar. När etableringar är av nationellt strategiskt intresse finns det skäl för staten att ta ett tydligt ansvar för att skapa förutsättningar för genomförandet och för att begränsa den ekonomiska risk som annars kan falla på berörda kommuner och regioner.

Region Halland vill också framhålla vikten av att det finns långsiktiga ekonomiska incitament för kommuner att möjliggöra större företagsetableringar. När kostnader och risker i hög grad bärs lokalt, medan nyttorna ofta får en bredare regional eller nationell spridning, behöver statliga stödformer och finansieringslösningar bidra till att skapa tydliga drivkrafter för kommunernas medverkan.

Statlig rådgivningsfunktion

Region Halland är positiv till förslaget om en permanent statlig rådgivningsfunktion med Business Sweden som ansvarig aktör. Business Sweden har en etablerad roll inom investeringsfrämjandet och funktionen kan bidra till att samla och tillgängliggöra erfarenheter och kunskap från tidigare etableringar. Detta kan vara ett viktigt stöd för kommuner som ställs inför stora och komplexa etableringsprocesser.

Region Halland anser samtidigt att samspelet mellan den nationella rådgivningsfunktionen, kommunerna, regionerna och det befintliga företagsfrämjande systemet behöver tydliggöras. Funktionen bör så långt som möjligt bygga vidare på befintliga samverkansformer och ta till vara den kunskap och kapacitet som redan finns lokalt och regionalt, särskilt i frågor som berör flera kommuner eller funktionella geografier.

Incitamentspeng och kommunal kapacitet

Region Halland är positiv till förslaget om ett riktat statsbidrag som kan stärka kommunernas förutsättningar att hantera stora etableringar. Större etableringar kan på kort tid ställa krav på såväl ytterligare resurser som ny kompetens och nya arbetssätt inom flera delar av den kommunala organisationen.

Region Halland vill samtidigt understryka att det riktade statsbidraget behöver utformas på ett sätt som skapar långsiktiga incitament för kommuner att ta emot större företagsetableringar. Etableringar kan medföra betydande kostnader, investeringsbehov och ekonomiska risker i ett tidigt skede, medan nyttorna ofta uppstår över längre tid. Stödet bör därför inte enbart kompensera för kostnader utan också bidra till att stärka kommunernas drivkrafter att möjliggöra etableringar av betydelse för regional utveckling, nationell konkurrenskraft och den gröna omställningen.

Region Halland anser att stödet bör kunna användas för att stärka samordning och kapacitet över organisatoriska och förvaltningsmässiga gränser. Erfarenheter från utvecklingsarbete i Halland visar att komplexa etablerings- och omställningsprocesser ofta kräver tydliga mandat, resurser och tid för samverkan mellan olika verksamheter.

Region Halland vill samtidigt framhålla behovet av långsiktiga finansieringsförutsättningar. Utredningen föreslår en ram om 200–250 miljoner kronor under fem år. Större etablerings- och samhällsomvandlingsprocesser kan pågå under betydligt längre tid och kräva kontinuitet i såväl bemanning som kompetens och samverkansstrukturer. Region Halland anser därför att stödets tidsmässiga utformning behöver ge kommunerna tillräckliga förutsättningar för långsiktig planering och kontinuitet i arbetet.

Förberedande arbete

Region Halland delar utredningens bedömning att även det arbete som föregår en konkret etablering kan innebära utmaningar för kommunerna. Region Halland vill i detta sammanhang särskilt framhålla betydelsen av att i tidiga skeden bygga kunskap, samverkansstrukturer och planeringsberedskap för att stärka kommunernas förutsättningar att senare hantera en större etablering.

Region Halland anser därför att det bör tydliggöras hur sådana förberedande insatser kan stödjas. Den statliga rådgivningsfunktionen bör även kunna bidra med vägledning om relevanta finansieringsmöjligheter som kan stärka kommunernas kapacitet och planeringsberedskap inför framtida etableringar.

Transportinfrastruktur

Region Halland delar utredningens bedömning att den ordinarie planeringsprocessen för transportinfrastruktur kan ha svårt att möta behov som uppstår snabbt till följd av större etableringar. Region Halland ser därför positivt på förslaget om en särskild tillväxtpott, men anser att pottens finansiering och användningsområde behöver utvecklas.

Utredningen bedömer att tillväxtpotten kan finansieras genom omfördelning inom den befintliga ekonomiska ramen för den nationella planen. Region Halland anser att detta riskerar att innebära att nya behov till följd av större etableringar ställs mot redan beslutade och prioriterade infrastrukturåtgärder. Tillväxtpotten bör därför finansieras genom ett reellt tillskott av medel och inte genom omprioriteringar som tränger undan redan prioriterade åtgärder.

Region Halland vill också framhålla att infrastrukturbehov till följd av en etablering kan uppstå i olika delar av det statliga transportsystemet. Åtgärder kan exempelvis behövas för kapacitet, bärighet, trafiksäkerhet och klimatanpassning på vägar till och från etableringen. Det behöver därför säkerställas att de föreslagna finansieringsmöjligheterna kan möta de transportinfrastrukturbehov som uppstår till följd av större etableringar.

Region Halland anser att tillväxtpotten inte enbart bör kunna användas för åtgärder som hanteras inom den nationella planen. Större etableringar kan även medföra behov av

åtgärder i den statliga regionala infrastrukturen som hanteras inom länsplanerna för regional transportinfrastruktur. Det bör därför finnas möjlighet att, när det är motiverat utifrån etableringens behov, tillföra medel från tillväxtpotten till länsplanerna för att möjliggöra sådana åtgärder. Detta bör ske genom ett tillskott av statliga medel och inte genom att redan prioriterade regionala åtgärder trängs undan.

Regionerna bör ges en tydlig roll i arbetet med att bedöma och prioritera sådana åtgärder, inte minst mot bakgrund av regionernas ansvar för regional transportinfrastrukturplanering, regional utveckling och kollektivtrafik.

Strategiskt och hållbart perspektiv på större etableringar

Region Halland anser att rådgivning och bedömning av större etableringar bör ha ett brett samhällsplaneringsperspektiv där klimatnytta, resurseffektivitet och möjligheter till industriell symbios beaktas. Större etableringar kan innebära betydande anspråk på bland annat mark, energi, vatten och transportinfrastruktur. Det finns därför behov av att tidigt analysera exempelvis material- och restströmmar, spillvärme, vatten- och energibehov samt möjligheter till resursutbyte mellan verksamheter. Ett sådant perspektiv kan bidra till bättre beslutsunderlag och skapa bättre förutsättningar för långsiktigt hållbara etableringar.

När etableringar bedöms vara av särskild strategisk betydelse för svensk ekonomi, konkurrenskraft eller klimatomställning anser Region Halland att det även behövs ett bredare nationellt och territoriellt perspektiv. Förutsättningarna för lokalisering bör kunna bedömas utifrån bland annat tillgång till mark, energi, vatten, transportinfrastruktur och kompetens samt möjligheter till resurseffektiva samband med befintliga verksamheter. Ett sådant perspektiv kan bidra till att tidigt synliggöra målkonflikter, beroenden och behov av statliga insatser.

Region Halland vill särskilt framhålla energisystemets betydelse för möjligheten att genomföra större företagsetableringar och företagsexpansioner. Begränsningar i exempelvis elnätskapacitet och möjligheten till anslutning kan vara avgörande för om och när en etablering kan genomföras. Energifrågorna behöver därför integreras tidigt i etableringsprocessen. Den statliga rådgivningsfunktionen och de samverkansformer som utvecklas kring större etableringar bör ha en nära och strukturerad dialog med relevanta aktörer inom energisektorn. Energiförsörjning och kapacitetsbegränsningar behöver även ses ur ett regionalt och funktionellt perspektiv, eftersom såväl behov som åtgärder kan sträcka sig över kommungränser. På så sätt kan beroenden och kapacitetsbegränsningar identifieras tidigt och behov av åtgärder och samordning mellan berörda aktörer hanteras som en integrerad del av etableringsprocessen.

Sammanfattande ställningstagande

Region Halland är sammantaget positivt till betänkandets inriktning och till ett stärkt statligt stöd för att möjliggöra större företagsetableringar och företagsexpansioner. Region Halland vill samtidigt särskilt framhålla behovet av ett tydligare regionalt och funktionellt perspektiv, långsiktiga förutsättningar för kommunernas kapacitet och planeringsberedskap, tydliga ekonomiska incitament för kommuner att möjliggöra större

etableringar, samt ett brett samhällsplaneringsperspektiv. När etableringar är av nationellt strategiskt intresse behöver även statens ansvar och de långsiktiga finansieringsförutsättningarna tydliggöras. Nya behov av transportinfrastruktur bör kunna mötas utan att redan prioriterade åtgärder trängs undan.

Regionstyrelsen

Elisabeth Svensson Agerbjer
Ordförande, regionstyrelsens tillväxtutskott

Krister Björkegren
Regiondirektör